

DIRECTEUR KONINKLIJKE TICHELAAR: 'Ons vliegwiel mag groter worden'

Koninklijke Tichelaar geldt als een boegbeeld voor Nederland als het over tegels en keramische elementen gaat. We kunnen dit bedrijf in Makkum wel elke maand bezoeken, want telkens weer valt hier belangwekkend nieuws te melden. Er waren dit keer veel aanleidingen om binnen te stappen.

MATTHIJS PRONKER

Hans Marcuse met profelementen

Hoge productiegraad in de fabriek

Om te beginnen is appartementencomplex De Verkenner net opgeleverd. Op deze gevel in Utrecht laten kunstenaars en dichters de cotto herleven. Het idee was van Mei Architecten uit Rotterdam. Het resultaat is visueel aantrekkelijk met bestaande keramische techniek.

Visitekaartjes

Tichelaar tegelt ook door in Amsterdam. Na de vermaarde fietstunnel ligt er sinds dit jaar een opdracht om 18 metrostations van de Oostlijn aan te kleden en om de Pontsteiger van gevelbekleding te voorzien. Een megaklus en prachtig visitekaartje. In Londen

heeft dit Friese bedrijf vaste voet aan de grond met grootschalige projecten zoals de gevel van Saint Helens Place, het Savoy Court, vazen voor Royal Hampton Court en een totale restyling van de courtyard van het Victoria and Albert Museum.

Gezaaid

Jan Tichelaar heeft veel gezaaid, zo merkt zijn opvolger Hans Marcuse op. Hij zou samen met de nazaat dit bedrijf vleugels geven, nog verder over de grenzen heen. Jan was de creatieve geest met heel veel contacten. Tijdens een sabbatical ontdekte deze echter dat de nieuwe vrijheid naar meer

Het laboratorium als hart

Onderhandelen aan de expositietafel

dat de nieuwe vrijheid naar meer smaakte. Ineens stond Hans Marcuse er alleen voor; nou ja wel met een staf die klinkt als een klok. Na een broodje met het personeel ruimt hij tijd in om zijn realistische dromen kenbaar te maken.

"Tichelaar was al lang voor mijn aantreden terecht gekomen in iconisch bouwkeramiek. Projecten brachten zowel commercieel als productietechnisch grote veranderingen met zich mee. De tijd van plateel, borden en tegeltjes was voorbij; die produceren we nog een paar keer per jaar voor de liefhebber."

Sterke pijler

Najaar 2014 kwam Hans Marcuse in het bedrijf om een nieuwe groei te stimuleren. Zijn achtergrond maakt hem tot een bevlogen

manager. Samenwerken met opdrachtgevers die iets speciaals voorstaan en per definitie bij Tichelaar belanden, vindt hij heerlijk. En net als zijn voorganger straalt Marcuse rust en eenvoud uit.

"Au fond is er keramisch niets veranderd. We hebben een sterke pijler van kennis over glazuren en bakprocessen, en daarin wijzigt nauwelijks iets. De vorm wel; het gaat nu om uitstraling. En juist die kennis is wel onderhevig aan vernieuwing en dat willen we verder uitbreiden."

Doelgericht

Geduldig legt hij uit wie de klanten zijn die bij Koninklijke Tichelaar aankloppen. Want als iemand een oplossing heeft, dan is het wel dit Friese bolwerk. "De inrichting van openbare ruimten helpt ons te focussen op ons eigen label. We gaan doelgericht de buitenwereld in en laten onze sporen na. Ook in de duurdere appartementenbouw zoals Pontsteiger in Amsterdam en De Verkenner in Utrecht, kun je daarvan mooie voorbeelden zien. Het is schitterend om daar een keramische handtekening te zetten. Maar ook de complexe renovatiemarkt, het in stijl reproduceren van 150-200 jaar oude tegels zoals in London, vinden we een mooie uitdaging.

We hebben een co-coördinerende rol: architecten zoeken iets en komen hier in het laboratorium om te zien dat het kan."

Prefab

Voor Pontsteiger kwam daar een ontwerp uit met tegels opgenomen in prefab gevelelementen. Dat blijkt verstandig gezien de hoogte van het gebouw en de kleine ruimte in hartje Amsterdam. "Net als bij de studentenflat in Utrecht is Pontsteiger een unieke combinatie van weloverwogen en economisch bouwen met een speciale glazuurtoepassing, en die leveren wij. Daarmee verbind je de naam aan een project met een voorbeeldfunctie. Het jasje van een gebouw bepaalt immers de uitstraling en dat jasje maken wij." Voor Pontsteiger is de mortel voor de gewapende elementen zo ontwikkeld dat er naderhand geen voeg aangebracht hoeft te worden. Dit heeft als bijkomstig pluspunt dat er bij onderhoud op lange termijn niet opnieuw gevoegd hoeft te worden op die hoogte.

Omgekeerd

Marcuse legt uit hoe het appartementencomplex aan de kop van het IJ bij de Houthaven straks een gewilde woontoren gaat worden. Niet alleen vanwege het ontwerp, maar ook dankzij een hoge kwaliteit in de afwerking. "De panelen worden gemaakt in een betonfabriek. De tegels komen omgekeerd in een bekisting te liggen. Daarna worden ze vacuüm tegen het oppervlak gezogen en kan de mortel er overheen worden gegoten. Het complete element wordt met isolatie in de kern een sandwichconstructie.

Bouwadvies

"Het verwerken wordt een steeds belangrijker element van het geheel, dat ervaren wij ook. Een van onze kernwaarden ligt dan ook in het geven van bouwadvies. Dat lijkt raar voor een keramist,

**WE HEBBEN EEN STERKE PIJLER VAN KENNIS
OVER GLAZUREN EN BAKPROCESSEN. DAARIN
WIJZIGT NAUWELIJKS IETS**

HET VERWERKEN VORMT EEN STEEDS BELANGRIJKER ELEMENT VAN HET GEHEEL, DAT ERVAREN WIJ OOK

maar dé vraag van elke opdrachtgever luidt: Wat moet er gebeuren om jullie materiaal op zijn plek te krijgen? Monteren, verankeren, lijmen en prefab, het is een heel spoorboekje van rationele bedrijfsvoering bij projecten. Zo wordt bijvoorbeeld de tegel opgenomen in het betonbed en wordt aan de rand een sparing aangebracht waar de verankering van de geveldelen is opgenomen."

Voor gevels

Door de projectopdrachten ontstaan telkens nieuwe oplossingen. Eén daarvan is een gevelsysteem met klemmen. Het is inmiddels gepatenteerd en biedt mogelijkheden om keramische elementen op vele wijzen aan te brengen, dus ook gepotdekseld of in wild verband.

De gastheer haast zich om te benadrukken: "Dit is een speciaal product. Wij moeten geen

Het nieuwe buitengevelsysteem

Buitendienst

Marcuse stelt krachtig: "Ons vliegwiel mag groter worden dan Nederland en Engeland. In het zakenleven kijken we te weinig naar het midden en oosten van Europa, dus is onze buitendienst uitgebreid voor de Alpenlanden, Scandinavië en Duitsland. Die potentie is enorm en ook in Berlijn liggen ondanks de andere bouwstijl veel kansen open."

Er werd intussen al samengewerkt met Franse studenten uit Nantes en er staan veel projecten op stapel. De gevelbekleding van St Helens Place beviel de Engelse architect Eric Parry zo goed dat hij ook een project heeft uitgevoerd in Qatar. Tot de zomer van 2017 is er volop werk voor Koninklijke Tichelaar.

Metrostations

Marcuse voorspelt: "Als het zo doorgaat, groeien we tegen die tijd wel uit ons jasje. Volgende week wordt een nieuwe oven afgeleverd voor het project van de zestien metrostations voor de Oostlijn Amsterdam."

Voor dat project maakt Group A Architects het ontwerp en Tichelaar kreeg eind vorig jaar de opdracht voor de keramische wandafwerkingen. Elk station – te beginnen met Holendrecht – krijgt

een eigen tableau. Er staan al diverse mock-ups (proefpanelen) in het laboratorium. Hans Marcuse glundert: "In dit geval kopen wij halffabricaat tegels in en glazuren die zelf. De rode exemplaren bevatten allemaal sjablonen die hier handmatig geschilderd worden. Dat blijft de finishing touch en houdt de traditie en het ambacht in ere."

Paleistuinen

Een mooi voorbeeld van de oorspronkelijke Tichelaar vinden we in het atelier, waar vazen met de hand worden beschilderd voor het bakken. Ze zijn vanaf deze zomer te bezichtigen tijdens de expositie Blauw en Bont in De Paleistuinen op Paleis Het Loo. De vazen zijn vervaardigd naar voorbeeld van drie nog bestaande originelen die in de 17e eeuw zijn gemaakt voor de eerste bewoners van Paleis Het Loo: koning-stadhouder Willem III en koningin Mary.

"Het plaatsen van deze vazen in De Paleistuinen is de bekroning van de tuinrenovatie. Allemaal handwerk in de stijl van Delfts Blauw. Dat doen we al sinds we in 1572 begonnen. De vooruitzichten zijn sindsdien behoorlijk gewijzigd," zo zegt Hans Marcuse tot slot. ■

IN HET ZAKENLEVEN KIJKEN WE TE WEINIG NAAR HET MIDDEN EN OOSTEN VAN EUROPA

leverancier worden voor algehele tegeltoepassingen. Wij moeten unieke projecten helpen waarmaken. Daarbij willen we niet hautain overkomen, zo van: 'Als het bij ons niet lukt, waar dan wel?' Wij streven naar het uitnodigende: 'Als je iets bijzonders zoekt, moet je bij ons zijn.' En als architecten, stedenbouwkundigen en vormgevers dan komen, wordt het een samenspel van onze mensen en de vormgever. Dat is prachtig. 'Kun je dit maken?' vraagt de architect. En het antwoord luidt: 'Jawel, maar ook nog dát, als je wilt.' Je ziet hoe er dan samen iets moois ontstaat. Later hebben we het wel over de prijs, maar daar gaat het in eerste aanleg niet over."